

4. Сачок Р. Т. Перспективи розвитку ринку сільськогосподарських земель в Україні. *Ірпінський юридичний часопис*. 2024. Вип. 2(15). С. 119-126. DOI: [https://doi.org/10.33244/2617-4154-2\(15\)-2024-119-126](https://doi.org/10.33244/2617-4154-2(15)-2024-119-126).
5. Кониця М. А. Політика ЄС у ділянці обігу земель сільськогосподарського призначення: загальна характеристика. Аналітично-порівняльне правознавство. 2024. № 2. С. 358-365. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.61>.
6. Дугієнко Н., Ланг В. Вплив ринку землі на регіональний розвиток України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-72>.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення: Закон України від 31.03.2020 № 552-IX. *Голос України*. 2020. № 62. С. 6-9.
8. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj/eng.
9. Ринок землі в ЄС: як він працює та до чого варто готуватися Україні. URL: <https://eu4ukraine.eu/media-ua/publications-ua/land-market-in-the-eu.html>.
10. Foreign Ownership of Ukrainian Land in 2024. URL: <https://www.hg.org/legal-articles/foreign-ownership-of-ukrainian-land-in-2024-68136#:~:text=IV>.

References.

1. Korniienko, H. S., & Shulha, M. V. (2023). Pravovi обмеження u sferi obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia [Legal restrictions in the field of agricultural land circulation]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, no. 5, pp. 288-292. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.51>.
2. Kovalenko, T. O. (2024). Nabuttia prava vlasnosti na zemliu inozemnymy osobamy za zakonodavstvom Ukrainy ta Kanady [Acquisition of land ownership by foreign persons under the legislation of Ukraine and Canada]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, no. 2, pp. 351-357. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.60>.
3. Basova, I. (2022). Teoretychni ta praktychni aspekty zemelnoi reformy v Ukraini [Theoretical and practical aspects of land reform in Ukraine]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Yurydychni nauky*, no. 1(59), pp. 5-11. <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2020.1.1>.
4. Sachok, R. T. (2024). Perspektyvy rozvytku rynku silskohospodarskykh zemel v Ukraini [Prospects for the development of the agricultural land market in Ukraine]. *Irpinskyi yurydychnyi chasopys*, vol. 2(15), pp. 119-126. [https://doi.org/10.33244/2617-4154-2\(15\)-2024-119-126](https://doi.org/10.33244/2617-4154-2(15)-2024-119-126).
5. Kopytsia, M. A. (2024). Polityka YeS u diliansi obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia: zahalna kharakterystyka [EU policy in the field of agricultural land circulation: general characteristics]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, no. 2, pp. 358-365. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.61>.
6. Duhienko, N., & Lang, V. (2023). Vplyv rynku zemli na rehionalnyi rozvytok Ukrainy [The impact of the land market on the regional development of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-72>.
7. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo umov obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia: Zakon Ukrainy vid 31.03.2020 № 552-IX [On amendments to certain legislative acts of Ukraine regarding the conditions for the circulation of agricultural land: Law of Ukraine dated March 31, 2020 No. 552-IX]. (2020). *Holos Ukrainy*, no. 62, pp. 6-9.
8. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. (2012). Available at: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj/eng.
9. Rynok zemli v YeS: yak vin pratsiuie ta do choho varto hotuvatysia Ukraini [Land market in the EU: how it works and what Ukraine should prepare for]. (n.d.). Available at: <https://eu4ukraine.eu/media-ua/publications-ua/land-market-in-the-eu.html>.
10. Foreign Ownership of Ukrainian Land in 2024. (2024). Available at: <https://www.hg.org/legal-articles/foreign-ownership-of-ukrainian-land-in-2024-68136#:~:text=IV>.

Abstract.

Riasnianska A. Legal principles of participation of foreigners in the land market: European experience.

The article examines the legal principles governing the participation of foreigners in the agricultural land market within the context of Ukraine's European integration course. It explores the provisions of the Treaty on the Functioning of the European Union, which enshrines the principle of free movement of capital as it directly relates to land sale and purchase transactions. It has been established that EU member states may impose certain restrictions on foreign land ownership only if they pursue a legitimate objective – such as ensuring food security, preventing speculation, preserving land use designation, and supporting local farmers – and if such restrictions comply with the principles of proportionality and non-discrimination. A comparative analysis of the regulation of foreign participation in land markets across EU countries has identified three main models: the liberal model (Netherlands, Belgium), characterized by an open market for all EU residents; the balanced model (Lithuania, Czech Republic, Croatia), which combines openness with professional or environmental requirements; and the protectionist model (Poland, Hungary), focused on safeguarding national farmers and preventing excessive land concentration. The study describes existing EU regulatory mechanisms, including qualification requirements for buyers, land area limits, pre-emptive purchase rights, the reciprocity principle, and the obligation to cultivate land. The article summarizes key aspects of implementing European experience in the third stage of Ukraine's land reform, such as the gradual opening of the market to foreigners, transitional periods, qualification and professional standards for buyers, control over land concentration, state price monitoring, improvement of lease regulations, and cadastral transparency. It substantiates that adopting these instruments will harmonize Ukrainian land legislation with EU law, protect national interests, and create the foundation for a fair, transparent, and competitive land market in Ukraine.

Keywords: land reform, foreign investors, property rights, European Union, land turnover, legal regulation, European integration.

Стаття надійшла до редакції 25.08.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

Ряснянська А. М. Правові засади участі іноземців у ринку земель: європейський досвід. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 4. С. 46-50.

Riasnianska A. Legal principles of participation of foreigners in the land market: European experience. *Actual problems of innovative economy and law*. 2025. No. 4, pp. 46-50.

УДК 330.131.7:111.8; JEL classification: A12, D81, P47

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-4-12>

ГАРБУЗЮК Валерій, докторант, Хмельницький національний університет, <https://orcid.org/0009-0008-5223-6943>

ФІЛОСОФСЬКО-ОНТОЛОГІЧНІ ВИМІРИ БЕЗПЕКИ У КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ТА СУЧАСНИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ

Гарбузюк В. Філософсько-онтологічні виміри безпеки у контексті історичних трансформацій та сучасних інтерпретацій.

У статті зазначено, що пандемія COVID-2019 та військова агресія РФ зумовили необхідність перегляду підходів до управління економічними суб'єктами у всіх сферах національної економіки. Автори наголошують, що питання забезпечення безпеки трансформувались у ключовий вектор управлінських рішень усіх учасників економічних процесів, що призводить до необхідності формування нової парадигми безпекоорієнтованого управління. Підкреслено, що значної актуальності набуває аналіз і систематизація філософсько-онтологічних підходів до розуміння цієї категорії, що дозволяє осмислити її в контексті взаємозв'язку людини, суспільства та природи, розкрити її глибинні основи та існування у різних формах. Авторами систематизовано підходи щодо розуміння категорії «безпека» представниками різних філософських шкіл.

Ключові слова: безпека, філософсько-онтологічні аспекти безпеки, симулякри безпеки.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Пандемія COVID-2019 та військова агресія РФ зумовили необхідність перегляду підходів до управління

економічними суб'єктами у всіх сферах національної економіки, адже, починаючи із 2020 р., відбулась значна трансформація викликів та соціально-економічних умов

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА» № 4 / 2025

Всеукраїнський науковий журнал

господарювання, а саме: зросли невизначеність зовнішнього середовища, масштаби та інтенсивність негативного впливу ризиків і загроз в контексті стабільного функціонування економічних систем. Як наслідок, перманентні чинники несприятливого впливу спричинили глибокі трансформаційні процеси в системах управління економічними суб'єктами. Передусім вони емпірично підтвердили критичні прогалини та обмеження чинних концептуальних підходів до забезпечення економічної безпеки, які виявилися нездатними реагувати на масштабні зовнішні загрози. Це зумовило необхідність докорінного перегляду підходів, принципів та механізмів управління суб'єктами господарювання у нових економічних реаліях. За таких умов питання забезпечення безпеки трансформувались у ключовий вектор управлінських рішень усіх учасників економічних процесів, що призводить до необхідності формування нової парадигми безпекоорієнтованого управління, що охоплює як фізичну безпеку, захист інфраструктури, ланцюгів постачання, інформаційних систем, так і фінансово-економічну, інформаційну та соціальну безпеку в контексті забезпечення стабільності функціонування економічних систем суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначимо, що проблемам філософсько-онтологічних вимірів безпеки, її історичних трансформацій та сучасних інтерпретацій присвячено наукові праці таких учених, як О. Дзьобань та П. Фівкін [2], Ю. Древалі [3], Г. Козаченко, Т. Адаменко [3], Ю. Погорелов [4], Б. Коломієць [5], Е. Гурсел [8], С. Жижек [11] та інші науковці.

Водночас залишаються недостатньо дослідженими питання кореляції класичних філософських уявлень про безпеку із сучасними викликами глобалізованого світу, зокрема воєнними, технологічними, інформаційними та соціокультурними загрозами. Бракує також систематизації історичних трансформацій змісту категорії «безпека» та їхнього впливу на формування сучасних концептуальних підходів. Саме ці аспекти потребують подальшого розгляду з позицій філософсько-онтологічного аналізу, що дозволить поглибити розуміння безпеки як фундаментального базису людського та суспільного розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає у систематизації наукових підходів, висвітленні філософсько-онтологічних аспектів безпеки, вивченні її історичних трансформацій та систематизації впливу сучасних викликів на еволюцію її концептуального осмислення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Повномасштабна військова агресія РФ проти України актуалізувала необхідність концептуального оновлення базових принципів забезпечення безпеки на всіх рівнях – від гарантування фізичної безпеки громадянам до створення сприятливого безпекового середовища для здійснення господарської діяльності. Як зазначає Б. Коломієць, в сучасних умовах вітчизняні підприємства безпосередньо зіткнулися з багатовимірністю існуючих загроз: тимчасова окупація територій, зростання кіберризиків, загроза ракетних ударів, необхідність забезпечення безпечних умов праці, впровадження систем організаційного забезпечення на засадах безпекоорієнтованого управління. Ці виклики підкреслюють актуальність розробки сучасного механізму, ефективного інструментарію формування безпечного бізнес-середовища та інтеграції принципів безпекоорієнтованого менеджменту в управлінську практику вітчизняних підприємств [10].

Зуважимо, упродовж історії людства категорія «безпека» виступає однією із ключових цінностей буття, оскільки прагнення людини до захисту свого життя, спільноти та середовища є природним і визначальним для розвитку суспільства. В цьому контексті значної актуальності набуває аналіз і систематизація філософсько-онтологічних підходів до розуміння цієї категорії, що дозволяє

осмислити її в контексті взаємозв'язку людини, суспільства та природи, розкрити її глибинні основи та існування у різних формах. Необхідність аналізу філософсько-онтологічних аспектів обумовлюється зростаючою складністю глобальних, національних та особистісних загроз, що потребують переосмислення сутності безпеки як багатовимірною явища. У цьому контексті безпека розглядається як багатовимірною категорія, що має онтологічні, аксіологічні та соціально-антропологічні виміри.

Перші теоретичні уявлення про безпеку пройшли складний шлях становлення та розвитку, тісно обумовлений еволюційним розвитком людської цивілізації. Важливо підкреслити, що зародження концептуальних засад безпеки сягає коренями у глибоку давнину, зокрема до періоду античної доби. Найдавніші систематизовані уявлення про безпеку сформувались у рамках античної філософської думки, де вони набули як теоретичного обґрунтування, так і практичного втілення. Зокрема, Платон і Арістотель розглядали безпеку як невід'ємний та важливий аспект державного управління. Так, Платон у своєму трактаті «Держава» визначав безпеку як спосіб «запобігання шкоди державі» [20]. За безпеку, на думку філософа, відповідають охоронці або воїни, які «охороняють державу від зовнішніх ворогів, а всередині оберігають громадян, щоб ... не було бажання та ... сил творити зло» [10; 20].

Концептуальною оригінальністю щодо розуміння сутності явищ «безпека» та «небезпека» вирізнялися погляди представників філософської течії стоїків, які мають діаметрально протилежну природу щодо сучасного розуміння цих дефініцій. Для представників цієї філософської школи безпека не полягала у фізичному захисті від зовнішніх загроз або накопиченні багатства, а у внутрішньому стані душі, який є невразливим до зовнішніх обставин, адже, як зазначав Луцій Анней Сенека: «Людина сильна не тоді, коли вона уникає небезпеки, а тоді, коли не боїться її» [13]. Стоїки, як представники однієї з найвпливовіших філософських шкіл античності, розглядали явища «безпека» та «небезпека» не стільки як зовнішні обставини, скільки як внутрішні стани свідомості людини. Їхній підхід до цих категорій був глибоко етико-філософським і базувався на принципах розуму, добросовісності та внутрішньої свободи. Безпека (ἀσφάλεια – з давньогрецької мови безпека, стабільність) у стоїків – це насамперед внутрішній стан душевної рівноваги, досягнутий через гармонію з природою, прийняття неминучого та звільнення від пристрастей. Справжня безпека – це автаркія (самодостатність) мудреця, який не боїться втрати, болі чи смерті, бо розуміє їх як частину світового порядку (логосу). Небезпека (переважно в контексті страхів, втрат, загроз) для стоїків не є об'єктивним злом. Злом вони вважали лише втрату добросовісності. Усі зовнішні небезпеки (війна, хвороба, вигнання, бідність) є байдужими (ἀδιάφορα), тобто не добрими і не злими. Реакція на них і є тим, що має моральне значення [5; 13].

У межах світоглядної парадигми античності чітко прослідковується дихотомічний підхід до осмислення феномену безпеки, де її зміст розкривається передусім через протилежне – небезпеку. Такий підхід засвідчує, що поняття «безпека» у своїй онтологічній сутності не є самодостатнім і вимагає рефлексії крізь призму загроз, ризиків і викликів. Відсутність небезпеки не лише означала стан спокою, але й слугувала ключовим маркером безпечності буття. Це підтверджує доцільність тлумачення категорії «безпека» не як абстрактної умови, а як динамічного процесу подолання або упередження потенційної небезпеки. Саме тому, на нашу думку, аналіз безпеки через її антиномічну сутність – небезпеку – є необхідною методологічною умовою для глибокого розуміння природи безпеки у філософському й управлінському вимірах.

Формування нових смислових акцентів концепту «безпека» відбувалось в часи Середньовіччя, для

якого було характерним становлення феодальної системи та зростання ролі церкви поряд із державною владою. Протягом цього періоду під впливом релігійної доктрини безпека почала сприйматись не лише як захист від зовнішніх загроз, але й як інструмент вирішення внутрішніх соціальних і духовних конфліктів, що зумовило створення перших уявлень про нормативні засади безпеки. Зокрема, у листі єпископа Ш. Фульберта до герцога А. Гільома зауважено, що «безпека – це не видавати його (сеньйора) таємниць і не шкодити безпеці його укріплень» [9; 10]. На думку Б. Коломієць, це свідчить про зародження первинних етичних і практичних принципів забезпечення безпеки в умовах феодального суспільного устрою [10].

Упродовж епохи Середньовіччя осмислення феноменів «безпеки» та «небезпеки» набуло особливої глибини в межах релігійно-онтологічного та морально-етичного дискурсів. Представники християнської схоластики, зокрема Августин Блаженний, Тома Аквінський, Бонаветура, розглядали безпеку не лише як зовнішній стан упорядкованості, а передусім як духовний спокій, укорінений у вірі, божественному порядку та абсолютному благу. Натомість небезпека осмислювалася як загроза порушення цієї онтологічної гармонії як прояв хаосу, зла або гріха, що віддаляє суб'єкта від істинного буття. Середньовічна філософія не протиставляла безпеку й небезпеку суто матеріально чи політично, а розглядала їх як дихотомію в координатах вищого смислу: спасіння або загибель душі, порядок або занепад космосу. У такий спосіб формувалась фундамент для пізнішої секуляризації цих понять у модерній політичній філософії та соціальних науках. Таким чином, середньовічне тлумачення безпеки має не лише історико-філософське, а й аксіологічне значення, що зберігає свою актуальність у сучасному розумінні цілісної безпекової парадигми [12; 16].

У період раннього модерну та Просвітництва концепції безпеки й небезпеки досліджувалися в контексті політичної філософії, державного управління та соціальних наук. Зокрема, у XVII–XVIII ст. спостерігалось активне формування державності та розвиток міждержавних відносин, що сприяло появі нових концепцій і підходів до розуміння безпеки. Зокрема, Т. Гоббс у праці «Левіафан» трактував безпеку як збереження життя та створення умов для його забезпечення, за яких існування людини не ускладнювалося б. Таким чином, Т. Гоббс стверджує, що за своєю природою люди прагнуть свободи та влади над іншими, тобто бажають діяти без обмежень і домінувати для власної вигоди [12]. Однак водночас люди прагнуть зберегти власне життя та забезпечити безпечне і стабільне існування. Щоб уникнути загроз і постійних конфліктів, люди змушені добровільно відмовитися від частини своєї свободи на користь держави, яка виступає гарантом їхньої безпеки. Таким чином, автор підкреслює, що для досягнення безпеки недостатньо лише домовленостей між людьми, оскільки угоди без сили, що їх забезпечує, є неефективними. Державна влада (символічний «меч») виступає інструментом контролю та примусу, завдяки якому домовленості виконуються, а безпека громадян реально гарантується. Без цього інструменту угоди залишаються порожніми словами, які не здатні захистити людину від насильства та хаосу [1; 2].

Водночас один із найвидатніших представників філософії XVII ст. нідерландський філософ Б. Спіноза у праці «Теологічно-політичний трактат» розглядав безпеку як одну з чеснот держави, визначаючи її функцією забезпечення миру та захисту життя громадян [14]. На його думку, свобода індивіда виступає засадничою умовою становлення безпеки та інституцій громадянського суспільства, водночас ступінь забезпечення безпеки у державі детермінується характером її політичного ладу [1; 2].

Своєю чергою представник німецької класичної філософії І. Кант розглядав безпеку не лише в межах

окремої держави, а й у контексті міждержавних відносин, закладаючи ідею вічного миру між народами як стратегічну мету. У праці «До вічного миру» (1795 р.) філософ стверджував, що безпека можливого співжиття між державами можлива лише через юридичний стан (правовий порядок), який заперечує стан війни як природний стан людства [6], тобто стан війни (небезпека) протиставляється стану миру (безпека), що досягається завдяки суспільному договору та верховенству права. Таким чином, для І. Канта безпека – не просто відсутність війни, а й гарантія свободи під законом, що можливе лише у правовій державі [15].

Підсумовуючи, дослідження думок представників класичної філософії дозволяє зробити висновки, що категорія «безпеки» розумілася як гармонія людини із собою, суспільством і природним порядком, а також як умова моральної доброчесності та впорядкованості державного життя. Водночас зміни суспільних відносин, поява нових загроз і викликів зумовили необхідність переосмислення цього поняття. Відтак у сучасній філософії безпека набуває нового звучання, пов'язуючись не лише з індивідуальною моральністю чи стабільністю полісу, а й із захистом прав людини, соціальною справедливістю, відповідальністю перед глобальними ризиками та сталим розвитком. Перехід від класичного до сучасного трактування безпеки засвідчує розширення її розуміння від індивідуального та локального рівня до комплексного бачення безпеки як багатовимірного соціального, політичного й екзистенційного феноменів.

У контексті теми дослідження важливим є систематизація філософсько-онтологічних аспектів категорії «безпеки» представниками сучасної філософії, оскільки це дозволяє розкрити її сутнісні характеристики, визначити місце серед основоположних понять сучасного мислення та зрозуміти безпеку як необхідну умову існування людини і суспільства в умовах глобальної нестабільності. Варто акцентувати увагу на тому, що сучасні філософські концепції розглядають безпеку як передумову розвитку суспільства, що вимагає балансу між захистом особи, національними інтересами та глобальною відповідальністю. В основі багатьох рефлексій представників сучасної філософії на події сьогодення у світі є теза, що жодна міжнародна структура не здатна повною мірою гарантувати безпеку як державам, так і суспільствам, економічним суб'єктам та окремій людині, оскільки безпека є складним багатовимірним феноменом, що формується у взаємодії глобальних, національних та індивідуальних рівнів та залежить від багатьох чинників політичного, економічного, соціального та технологічного характеру. Концептуальні причини цього полягають, зокрема, у складності філософської рефлексії категорії «безпеки» в наш час. Центральний аспект проблеми виявляється вже на етапі визначення, адже, власне, явище «безпеки» зазвичай трактується як стан відсутності загроз, ризиків та небезпек для особистості, суспільств, економічних систем та держави. Водночас у сучасній філософії в умовах постмодерну поняття «людина», «суспільство» та «держава» зазнали суттєвих трансформацій, що, відповідно, ускладнює розуміння самої безпеки. Більше того, концептуальна модель «людина – громадянське суспільство – держава» втратила свій статус єдиної та універсальної основи для осмислення проблематики безпеки [3]. Крім того, в сучасній філософії категорія «безпеки» набуває екзистенційного та соціально-політичного звучання, оскільки здебільшого її пов'язують із поняттями ризику, свободи та прав людини. Наприклад, М. Гайдеггер у межах екзистенційної філософії розглядає безпеку як прагнення людини уникнути тривоги буття, тоді як у політичній філософії безпека пов'язується із соціальною справедливістю, сталим розвитком і захистом гідності особи у складному глобалізованому світі [2].

Перефразовуючи представника модерної філософії С. Жижека (Slavoj Žižek), який стверджує, що в

сучасних умовах безпеку слід розглядати не просто як конкретну реальність (закони, охорону, заходи безпеки), а у співвідношенні з «реальним» (у лаканівському сенсі), тобто з тим, що виходить за межі нашого уявлення про порядок і структуру, але впливає на нас як фактор страху, загрози чи невідконтрольної сили [2; 7; 21]. У цьому контексті протиріччя між технікою та машиною (як символами технологічного прогресу, що загрожує людяності) суперечить «людському» в людині та самій ідеї безпеки як феномену «життєвого світу» (концепція Е. Гуссерля), тобто звичного людині середовища її існування [18]. Крім того, у вітчизняному інформаційному полі з'являються повідомлення, які формують «символічну» реальність, роздуваючи загрози та транслюючи страх перед «іншим» (наприклад, потенційними ракетними обстрілами, можливі відключення електроенергії в лікарнях, поширення інформації про дефіцит ліків, тощо) до рівня глобальної загрози, що створює ілюзію небезпеки навіть там, де її немає. Усе це формує протиріччя: безпека як реальна потреба вступає в конфлікт із симулякрами безпеки (Ж. Бодрійяр (Jean Baudrillard)), які нав'язуються суспільству, через що виникає загроза втрати реальної безпеки на користь її симулякру, тобто імітації (в контексті безпеки – це ілюзорне створення враження безпеки, яке замінює або приховує її реальну відсутність, крикливо або навіть те, що сама безпека є лише відображенням іншої, невидимої реальності) [19]. Яскравим прикладом симулякрів безпеки, тобто видимих, часто надмірних або театралізованих проявів контролю та захисту, що створюють ілюзію повної безпеки, замість того, щоб відображати її реальний стан, водночас можуть відволікати від глибинних, невидимих або системних загроз, є запровадження безпрецедентних заходів безпеки в аеропортах після терактів 11 вересня 2001 р. у США та багатьох інших країнах (зняття взуття, обмеження рідин, ретельні обшуки). З точки зору Ж. Бодрійяра, хоча вони мають реальне призначення, їхня основна функція – психологічна: показати, що «щось робиться», створити ілюзію повного контролю і заспокоїти громадськість. Реальна ефективність деяких з цих заходів може бути дискусійною, але їхнє символічне значення – відновлення відчуття порядку та безпеки – є величезним. Ці заходи створюють видимість «захищеності», навіть якщо реальність загроз залишається складною та багатогранною.

Аналіз цих питань з позиції філософсько-онтологічного підходу є важливим у контексті теми дослідження, оскільки дозволяє виявити глибинні механізми формування уявлень про безпеку в медичних установах, що впливають на поведінку як управлінців, так і пацієнтів. Умови інформаційної асиметрії, поєднані з функціонуванням симулякрів безпеки, можуть призводити до створення ілюзії захищеності, яка не завжди відповідає реальному стану безпеки, що створює ризики як для якості медичних послуг, так і для довіри до системи охорони здоров'я загалом. Вивчення цих феноменів у межах безпекоорієнтованого управління дає змогу сформулювати підходи, спрямовані на реальне підвищення рівня безпеки в медичних установах, що є ключовим завданням у сучасних умовах соціальної складності, диджиталізації та зростання суспільних очікувань щодо системи охорони здоров'я.

Таким чином, сучасне розуміння категорії «безпека» виходить далеко за межі традиційних уявлень, що обмежували її особистим або суспільно-державним простором. Сьогодні ця категорія набуває крайньої багатомірності, проявляючись у складній мозаїці часто суперечливих інтерпретацій. Особливу складність у концептуалізації безпеки становить те, що багато сучасних підходів ґрунтуються на ірраціоналістичних традиціях, що значно ускладнює однозначне осмислення цього феномена [2].

У контексті онтологічного та гносеологічного аналізу термінологічної пари «безпека – небезпека» особливо важливого значення набуває дослідження змістово споріднених понять, зокрема ризиків і загроз, які детермінують динаміку стану безпеки та впливають на стійкість функціонування соціально-економічних систем. Їх осмислення у межах зазначених підходів дозволяє не лише розкрити структурні та функціональні характеристики безпекового середовища, але й обґрунтувати управлінські рішення у сфері запобігання дестабілізуючим процесам, що набуває особливої актуальності для вітчизняних суб'єктів господарювання та закладів охорони здоров'я в умовах сучасних трансформаційних викликів. Погоджуємось із думкою Г. Козаченко та Ю. Погорелова, що дотепер понятійно-категоріальний апарат економічної безпеки залишається остаточно не сформованим, що позбавляє його необхідної конкретики, звужує предметне поле дослідження, створює перепони у формуванні експлейнарного та методологічного базису економічної безпекології, перешкоджає становленню та розвитку безпекозабезпечувальної діяльності на підприємстві, в якій мають операціоналізуватися концепти системи знань про його економічну безпеку, ускладнює ідентифікацію загроз діяльності підприємства через відсутність критеріїв їхнього розпізнавання [8].

З огляду на зазначене зростає актуальність концептуальної диференціації та ієрархізації категорій «небезпека», «загроза» та «ризик» з метою формування цілісного методологічного підходу до їх осмислення у межах безпекових досліджень. Послідовне розмежування змісту та взаємозв'язків зазначених категорій дозволяє об'єктивно ідентифікувати джерела потенційної шкоди, конкретизувати прояви небезпек через загрози та здійснити кількісну оцінку ризиків для соціально-економічних систем. Це водночас створює методологічне підґрунтя для розробки інструментів моніторингу та управління ризиками, а також впровадження превентивних заходів для забезпечення стійкості функціонування закладів охорони здоров'я в сучасних економічних реаліях. Таким чином, впорядкування категорій «небезпека», «загроза» та «ризик» сприяє підвищенню ефективності систем управління безпекою у різних сферах діяльності. Таким чином, в сучасних дослідженнях у сфері безпекоорієнтованого управління можна виділити три основні підходи до співіснування категорій «небезпека», «загроза» та «ризик»: онтологічний, управлінський та системно-безпековий (табл. 1).

На наш погляд, впровадження інструментів безпекоорієнтованого управління у закладах охорони здоров'я зумовлює високу значущість саме системно-безпекового підходу, оскільки:

Таблиця 1

Наукові підходи до ієрархізації категорій «небезпека», «загроза» та «ризик»*

Підхід	Послідовність	Характеристика
Онтологічний	небезпека – ризик – загроза	передбачає розгляд небезпеки як первинної об'єктивної категорії, що існує незалежно від діяльності суб'єкта, а ризик виступає інструментом кількісної оцінки ймовірності та можливих наслідків реалізації небезпек і загроз; тоді як загроза розглядається як конкретна форма прояву небезпеки
Управлінський	загроза – небезпека – ризик	орієнтований на прикладні аспекти ідентифікації та мінімізації впливу загроз, розглядаючи загрозу як вихідну категорію, що актуалізує потенційні небезпеки, а ризик як функцію ймовірності реалізації загрози у конкретних умовах. Цей підхід дозволяє вибудовувати практичні алгоритми реагування та системи управління ризиками
Системно-безпековий	небезпека – загроза – ризик	забезпечує комплексне бачення взаємозв'язків між категоріями, враховуючи специфіку функціонування соціально-економічних систем, взаємодію внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на рівень безпеки. У цьому підході небезпека розглядається як системна властивість середовища, загроза – як чинник дестабілізації, а ризик – як індикатор вразливості та міри потенційних втрат

Джерело: побудовано автором.

– заклади охорони здоров'я функціонують як складні соціально-економічні системи, де небезпека (як системна властивість середовища) постійно присутня через медико-біологічні, техногенні, економічні, інформаційні та соціальні фактори;

– загроза у цьому підході виступає конкретним дестабілізуючим чинником (епідемії, кіберзагрози, військова агресія РФ, дефіцит кадрів, фінансові ризики), що дозволяє чітко ідентифікувати сфери впливу;

– ризик розглядається як індикатор вразливості системи закладу охорони здоров'я та потенційних втрат (здоров'я пацієнтів, репутаційні, економічні та організаційні ризики), що дозволяє обґрунтовувати управлінські рішення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, проведений аналіз категорій «небезпека», «загроза» та «ризик» дозволяє визначити їх змістове наповнення, взаємозв'язок та роль у формуванні безпечного середовища соціально-економічних систем. У цьому контексті набуває значення деталізація видів небезпек, що сприяє більш глибокому розумінню джерел дестабілізаційних впливів на різні сфери життєдіяльності суспільства. Особливе місце серед них займає категорія «економічна безпека», яка виступає ключовою складовою системи безпеки, має власну структуру та залежно від об'єкта захисту і характеру загроз поділяється на низку підвидів.

Література.

- Гоббс Т. Левиафан / Пер. з англ. Київ. Дух і Літера, 2000. 606 с.
- Дахній А. Й. Мартін Гайдеггер та екзистенційна філософія : монографія. М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. 2018. 248 с.
- Дзьобань О. П., Фівкін П. М. Концептуалізація протиріч безпеки в епоху постмодерну: феноменологічний аспект. *Інформація і право*. 2024, № 1. С. 22-35. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2024.1\(48\).300686](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2024.1(48).300686).
- Древалю Ю. Д. Безпека особистості як фактор сучасних державно-управлінських відносин. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2015. № 1. С. 123-126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2015_1_28.
- Епіктет. Бесіди. Повчання. Фрагменти / пер. з давньогр. В. Кирилова. Київ: Юніверс, 2006. 352 с.
- Іммануїл Кант. До вічного миру. Твори: в 6-ти т. М.: Думка. 1996, Т. 6. 743 с.
- Жижек С. Погляд скоса: Вступ до Жака Лакана крізь популярну культуру / пер. М. Тсмпаніс, С. Антонюк. Львів: Каменяр, 2007, 188 с.
- Козаченко Г. В., Адаменко Т. М. Економічна безпека підприємства: аналіз наявних визначень. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки*. 2015. № 1(1). С. 69-79. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2015_1\(1\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2015_1(1)_12).
- Колесник К. Е., Сніжко І. А. Нормандське завоювання Англії і його вплив на історію і культуру Англії. *Історія і культура Англії в XII–XV ст.*: Конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 90 с.
- Коломієць Б. С. Еволюція поняття безпеки: від класичних теорій до сучасних підходів. *ECONOMICS: time realities*, №6(76), 2024. С. 47-54. DOI: <https://doi.org/10.15276/ETR.06.2024.5>.
- Аврелій Марк. Наодинці з собою / пер. з давньогр. С. Яричевського. Львів: Априорі, 2019. 224 с.
- Основи філософії: навч. посіб. Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич; [за ред. М. Ф. Шмиголя]. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 412 с.
- Сенека Л. А. Листи до Луційя / пер. з лат. Ю. Цимбала. Київ: Основи, 2004. 384 с.
- Спіноза Б. Теологічно-політичний трактат. Пер. з англ. В. Литвинов. Ви-во Априорі. 2018. 418 с.
- Шинкарук В. Д., Шинкарук О. В. Проблеми війни і миру у філософії Іммануїла Канта. *IV Кантівські читання до 300-ї річниці від дня народження І. Канта*: зб. матеріалів наук.-практ. семінару (22 квітня 2024 р.). Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024. С. 2-4. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u169/zbirnik_iv_kantivski_chitannya.pdf.
- Borshch V., Rudinska O., Rogachevskiy O., Martyniuk O., Kusyuk N., Huz D. Strategic health care management: Challenges and realities of emergencies. *Economic Affairs*. 2022. № 67(4s). P. 851-857. URL: <https://www.proquest.com/openview/f6968f98f03b1ce72a1bc45abeb6efce/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2032164>.
- Brukmo R. P., Naumenko O. M., Yavorovskiy O. P., Rygan M. M., Ivanko O. V. Assessment of resilience and safety of healthcare institutions in Ukraine under emergency conditions. *Ukrainian Journal of Military Medicine*. 2025. Vol. 6(1), 26-34. DOI: [https://doi.org/10.46847/ujmm.2025.1\(6\)-026](https://doi.org/10.46847/ujmm.2025.1(6)-026).
- Huserl E. Cartesian Meditations: An Introduction to Phenomenology. Martinus Nijhoff Pub, 1977. 157 p.
- Baudrillard J., Valentin M. L'Esprit du Terrorisme. *The South Atlantic Quarterly*. 2002. Vol. 101, No.2. pp. 403-415. DOI: <https://doi.org/10.1215/00382876-101-2-403>.
- Plato. The Republic / Translated by Benjamin Jowett. Project Gutenberg, 1998. URL: <https://www.gutenberg.org/files/1497/1497-h/1497-h.htm>.
- Zizek S. The Sublime Object of Ideology. London and New York: Verso, 1989. ISBN 0-86091-971-4. 240 pp. URL: <https://altexploit.wordpress.com/wp-content/uploads/2017/09/slavoj-zizek-the-sublime-object-of-ideology-second-edition-the-essential-zizek-2009.pdf>.

References.

- Hobbs, T. (2000). *Leviathan* [Leviathan] (Trans. from English). Kyiv: Duh i Litera. 606 p.
- Dakhniy, A. Y. (2018). *Martin Heidegger ta ekzystentsiina filosofia* [Martin Heidegger and existential philosophy]. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv. 248 p.
- Dzoban, O. P., & Fivkin, P. M. (2024). Kontseptualizatsiia protyrich bezpeky v epokhu postmodernu: fenomenologichnyi aspekt [Conceptualization of security contradictions in the postmodern era: a phenomenological aspect]. *Informatsiia i pravo*, no. 1, pp. 22-35. [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2024.1\(48\).300686](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2024.1(48).300686).
- Dreval, Yu. D. (2015). Bezpeka osobystosti yak faktor suchasnykh derzhavno-upravlinskykh vidnosyn [Personal security as a factor of modern public administration relations]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 1, pp. 123-126. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2015_1_28.
- Epiktet. (2006). *Besidy. Povchannia. Frahmenty* [Discourses. Teachings. Fragments] (Trans. from Ancient Greek by V. Kyrylov). Kyiv: Yunivers. 352 p.
- Kant, I. (1996). *Do vichmoho myru* [Perpetual Peace]. In *Tvoiry v 6 t.* (Vol. 6). Moscow: Dumka. 743 p.
- Zhizhek, S. (2007). *Pohliad skosa: Vstup do Zhaka Lakana kriz popularnu kulturu* [Looking Awry: An Introduction to Jacques Lacan through Popular Culture] (Trans. by M. Tsompanis, S. Antoniuik). Lviv: Kameniar. 188 p.
- Kozachenko, H. V., & Adamenko, T. M. (2015). Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: analiz naiavnykh vyznachen [Economic security of the enterprise: analysis of existing definitions]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 1(1), pp. 69-79. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2015_1\(1\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvpushk_2015_1(1)_12).
- Kolesnyk, K. E., & Snizhko, I. A. (2022). Normandske zavoiuvannia Anhlii i yoho vplyv na istorii i kulturu Anhlii [The Norman conquest of England and its impact on the history and culture of England]. *Istoriia i kultura Anhlii v XII–XV st.: Konspekt lektsii*. Kharkiv: UkrDUZT. 90 p.
- Kolomiets, B. S. (2024). Evoliutsiia poniattia bezpeky: vid klasychnykh teorii do suchasnykh pidkhodiv [The evolution of the concept of security: from classical theories to modern approaches]. *ECONOMICS: time realities*, no. 6(76), pp. 47-54. <https://doi.org/10.15276/ETR.06.2024.5>.
- Aurelius, M. (2019). *Naodyntsi z soboiu* [Meditations] (Trans. from Ancient Greek by S. Yarychevskiy). Lviv: Apriori. 224 p.
- Sandiuk, L. O., Symonenko, S. P., Sulym, O. V., Shmyhol, M. F., Shchubelka, N. V., & Yushkevych, Yu. S. (2017). *Osnovy filosofii* [Fundamentals of philosophy]. (Ed. by M. F. Shmyhol). Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury. 412 p.
- Seneca, L. A. (2004). *Lysty do Lutsiliia* [Letters to Lucilius] (Trans. from Latin by Yu. Tsymbal). Kyiv: Osнови. 384 p.
- Spinoza, B. (2018). *Teologichno-politychnyi traktat* [Theological-political treatise] (Trans. from English by V. Lytyvynov). Lviv: Apriori. 418 p.
- Shynkaruk, V. D., & Shynkaruk, O. V. (2024). Problemy viiny i myru u filosofii Immanuila Kanta [Problems of war and peace in Immanuel Kant's philosophy]. In *IV Kantivski chytannia do 300-oi richnytsi vid dnia narodzhennia I. Kanta: zbirnyk materialiv nauk.-prakt. seminaru*

(pp. 2-4). Kyiv: National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Available at: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u169/zbirnik_iv_kantivski_chitannya.pdf.

16. Borshch, V., Rudinska, O., Rogachevskyi, O., Martyniuk, O., Kusyik, N., & Huz, D. (2022). Strategic health care management: Challenges and realities of emergencies. *Economic Affairs*, no. 67(4s), pp. 851-857. Available at: <https://www.proquest.com/open-view/f6968f98f03b1ce72a1bc45abeb6efce/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2032164>.

17. Brukhno, R. P., Naumenko, O. M., Yavorovsky, O. P., Yavorovska, O. O., Rygan, M. M., & Ivanko, O. V. (2025). Assessment of resilience and safety of healthcare institutions in Ukraine under emergency conditions. *Ukrainian Journal of Military Medicine*, vol. 6(1), pp. 26-34. [https://doi.org/10.46847/ujmm.2025.1\(6\)-026](https://doi.org/10.46847/ujmm.2025.1(6)-026).

18. Husserl, E. (1977). *Cartesian Meditations: An Introduction to Phenomenology*. Martinus Nijhoff Publishers. 157 p.

19. Baudrillard, J., & Valentin, M. (2002). L'esprit du terrorisme. *The South Atlantic Quarterly*, vol. 101, no. 2, pp. 403-415. <https://doi.org/10.1215/00382876-101-2-403>.

20. Plato (1998). *The Republic* (Trans. by B. Jowett). Project Gutenberg. Available at: <https://www.gutenberg.org/files/1497/1497-h/1497-h.htm>.

21. Žižek, S. (1989). *The Sublime Object of Ideology*. London & New York: Verso. 240 p. Available at: <https://altexploit.wordpress.com/wp-content/uploads/2017/09/slavoj-zizek-the-sublime-object-of-ideology-second-edition-the-essential-zizek-2009.pdf>.

Abstract.

Harbusiuk V. Philosophical and ontological dimensions of security in the context of historical transformations and contemporary interpretations.

The COVID-19 pandemic and the military aggression of the Russian Federation have necessitated a reconsideration of approaches to managing economic entities across all sectors of the national economy, as significant transformations in challenges and socio-economic conditions for doing business have occurred since 2020. In particular, the uncertainty of the external environment, along with the scale and intensity of the negative impact of risks and threats on the stable functioning of economic systems, has increased. The purpose of the study is to systematize scientific approaches, highlight the philosophical and ontological aspects of security, examine its historical transformations, and classify the impact of contemporary challenges on its conceptual evolution. Throughout human history, the category of «security» has been one of the key values of existence, as humans strive to protect life, community, and the environment, which is natural and decisive for social development. In this context, analyzing and systematizing philosophical-ontological approaches to understanding this category becomes especially relevant. It enables comprehension of security in the context of the interrelation between human beings, society, and nature, revealing its deep foundations and its existence in various forms. Within the worldview paradigm of antiquity, a clearly dichotomous approach to understanding the phenomenon of security can be traced, where its meaning is primarily disclosed through its opposite – danger. This approach demonstrates that the concept of «security» in its ontological essence is not self-sufficient and requires reflection through the prism of threats, risks, and challenges. The absence of danger not only signified a state of tranquility but also served as a key marker of safety. This confirms the appropriateness of interpreting the category of «security» not as an abstract condition but as a dynamic process of overcoming or preventing potential danger. Therefore, in our view, analyzing security through its antinomic essence – danger – is a necessary methodological prerequisite for a deeper understanding of security in both philosophical and managerial dimensions. The analysis of the categories «danger», «threat», and «risk» enables their definition, interconnection, and role in shaping the security environment of socio-economic systems. In this context, detailing the types of dangers is essential, as it contributes to a deeper understanding of the destabilizing influences in various spheres of social life. A special place among them belongs to the «economic security» category, which serves as a key component of the security system. It has its own structure and is divided into several subtypes based on the protected object and the nature of threats.

Keywords: security, philosophical and ontological aspects of security, simulacra of security.

Стаття надійшла до редакції 25.08.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

Гарбузіук В. Філософсько-онтологічні виміри безпеки у контексті історичних трансформацій та сучасних інтерпретацій. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 4. С. 50-55.

Harbusiuk V. Philosophical and ontological dimensions of security in the context of historical transformations and contemporary interpretations. *Actual problems of innovative economy and law*. 2025. No. 4, pp. 50-55.

УДК: 004.9:332.1; JEL classification: O33, R58, H83

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-4-13>

ЧЕРНІЙ Ігор Ігорович, аспірант кафедри економіки та фінансів, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, <https://orcid.org/0009-0000-8272-7358>

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Черній І.І. Цифрова трансформація територіальних громад у контексті модернізації взаємодії суб'єктів місцевого розвитку.

У статті досліджено та структуровано концептуальні напрями модернізації взаємодії основних суб'єктів місцевого розвитку, а саме: територіальних громад, бізнесу та громадян, у контексті цифрової трансформації суспільно-управлінських процесів. Запропоновано виділяти не лише інституційний, організаційно-управлінський, економічний, соціально-комунікативний та цифровий напрям, а й екологічний аспект, який інтегрує принципи сталого природокористування, енергоефективності та «зеленої» економіки. Продемонстровано, що цифрова трансформація формує нову модель комплексної взаємодії – партнерсько-мережеву, яка враховує як класичні, так і екологічні аспекти розвитку територіальних громад. Акцентовано на нерівномірності цифрової зрілості різних типів територіальних громад (міських, селищних та сільських), що досліджено на прикладі Тернопільської області. Визначено, що міські громади орієнтуються на розбудову smart-інфраструктури, цифрових сервісів та інноваційного підприємництва; селищні – на інституційне зміцнення взаємодії між населенням, бізнесом та громадою, розвиток комунікативних платформ та підтримку малого і середнього бізнесу; сільські – на базове забезпечення цифрового доступу, усунення цифрової нерівності та створення передумов для розвитку підприємництва. Визначено такі ключові виклики цифрової модернізації: інституційна фрагментованість, слабка координація між владою та бізнесом, нестача фінансових ресурсів, обмежений доступ до інвестицій, цифрова нерівність, низький рівень кібербезпеки, недовіра до електронних інструментів та ін. На основі визначених напрямів розроблено такі три типологічно орієнтовані моделі взаємодії суб'єктів місцевого розвитку для різних типів територіальних громад: «Інтелектуальна міська громада (Smart Urban Community)», «Цифровий центр розвитку територіальної громади (Digital Hub Community)» та «Електронна аграрна громада (e-Agriculture Community)». З'ясовано, що такий підхід забезпечує системне й збалансоване поєднання інституційних, організаційно-управлінських, економічних, соціально-комунікативних, цифрових та екологічних аспектів, котрі адаптовані до умов цифрової трансформації та сталого розвитку.

Ключові слова: типи територіальних громад, цифрова трансформація, цифрові технології, партнерсько-мережева модель, місцевий розвиток, екологічний напрям, модернізація, сталий розвиток.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах територіальних перебудов та утвердження регіональної економічної автономії особливої актуальності набуває питання вдосконалення механізмів взаємодії між територіальною громадою, бізнесом і громадянами. Від ефективності комунікації між цими суб'єктами місцевого розвитку залежить здатність регіонів формувати конкурентоспроможну економічну модель, котра зможе швидко реагувати на зовнішні

виклики й пристосуватися до змін середовища. Одним із важливих каталізаторів такої модернізації виступає цифрова трансформація, котра характеризується не лише зміною інструментів комунікації та управління ресурсами, а й формуванням принципово нового виду взаємодії – партнерсько-мережевого, базованого на горизонтальній координації дій між територіальною громадою, бізнесом і громадянами. У цьому контексті особливо важливим є розгляд означеної проблеми у